

לקראת שבת | פרשת שמות

זמני יציאת השבת:

י-ם: 17:38 ת"א: 17:39

חיפה: 17:37 באר שבע: 17:41

זמני כניסת השבת:

י-ם: 16:20 ת"א: 16:41

חיפה: 16:28 באר שבע: 16:43

לקראת
שבת

ויאמר: השליכהו ארצה. וישליכהו ארצה ויהי לנחש, וינס משה מפניו.

שמות, פרק ד

גדול עליך? קבל עזרה מלמעלה

שאדם עושה כדי להתקרב לה', ה' עוזר לו. הנה, משה הצטווה על ידי ה' להשליך את המטה שבידו. היה עליו להבין כי חוץ מהשליכת המטה עליו להמנע מכל תנועה נוספת, ובכל זאת כשהפך המטה לנחש נבהל משה מפניו וברח. משה מדבר עם ה'! הוא רואה את הנס המפלא מתרחש תחת ידיו, הוא מוגן באופן הבטוח ביותר, ובכל זאת הוא בורח מהנחש, איך יתכן הדבר?

הראיה לו ה': משה, אין אדם בעולם שיכול להתגבר על טבעיו האנושיים בלי שה' עוזר לו ותומך בו. גם אתה - ששאלת איך אחיך יאמינו בי - ברגע שהסרתי ממך את עזרתי, בצעת צעד שלא היית אמור לבצע. כל עמידתך היא בעזרתי, וכך אעזר ואתמך גם באחיק בני ישראל. כעת חזר אליהם ואמור להם שאגאל אותם, ואעזר להם להפך את הלב ליראה אותי ולהאמין בי.

מצרים הייתה בית הסהר הגדול ביותר בעולם, שאפלו סוס לא הצליחו להבריח ממנה. פרעה הקים משמר יוצא דופן, ושלטתו בכל אורזיו הייתה משלמת. תחת שלטונו האכזרי והנוגש דכאו בני ישראל, וכאשר נשלח משה על ידי ה' לבשר להם שהגאלה קרבה, שאל משה: "והן לא יאמינו לי!" המצרים הצליחו להטמיע באחי את עבודת האלילים, איך הם יצליחו לחזור להאמין בה, ה'?

בתגובה אמר לו ה': "השליך את המטה שבידך". משה השליך והמטה הפך לנחש. משה נמלט על נפשו מאימת הנחש, עד שאמר לו ה' שיאחו בזנבו, והנחש חזר להיות מטה.

מה הקשר בין תמיהתו של משה כיצד יאמינו ישראל בה', לבין בהלתו ומנוסתו בהפיכת המטה לנחש?

בעל ההפלאה מסביר, שה' הראה למשה רבנו שבכל צעד

כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ

שְׂכַגְדָּל הָעֲנִי גָדַל הַהֲתַעֲצָמוֹת -
'וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֵנו אַתּוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן
יִפְרֹץ'.

הַמִּצַּב הַשְּׁנִי בַּפָּרְשָׁה, הוּא תֵּאוֹר
מְכוּנָן בַּהֶסְטוֹרִיָּה הַיְּהוּדִית, תֵּאוֹר
שֶׁהִפָּךְ לְסִמֵּל, תֵּאוֹר שֶׁגַם הוּא נִרְאֶה
לֹא רֵאָלִי וְלֹא הִגְיוֹנִי וְנוֹגֵד אֶת דְּרָךְ
הַטֵּבַע: "וּמִשֶּׁה הִיָּה רַעַה אֶת צֵאֵן
יִתְרוֹ חֲתָנוּ כִּהֵן מִדִּין, וַיִּנְהַג אֶת
הַצֵּאֵן אַחֵר הַמַּדְבָּר... וַיֵּרָא מִלְּאַף ה'
אֱלֹהֵי בְלַבֶּת אֲשֶׁר מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה, וַיֵּרָא
וַהֲנִה הַסֵּנֶה בַּעַר בְּאֵשׁ וַהֲסַנֶּה אֵינָנו
אֲכָל".

שִׁיחַ הַסֵּנֶה אֲמַנָּם נִשְׂרַף - אֵף אֵינָנו
אֲכָל. גַּם הַתֵּאוֹר הַזֶּה הִפָּךְ לְהִיּוֹת
לְסִמֵּל לְגוֹרֵל הָעַם הַיְּהוּדִי, שֶׁגַם
כְּשִׁשׁוֹרְפִים אוֹתוֹ שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל
לְדוֹרוֹתֵיהֶם, עִם כָּל הַפֶּאֶב, הַסֵּנֶה
אֵינָנו אֲכָל, וְהוּא מִמְשִׁיף לֹא רַק
לְהַתְקַיֵּם אֲלָא גַם 'כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן
יִפְרֹץ'.

דְּוָקָא בְּשַׁעוֹת הַקְּשׁוֹת עֲלֵינוּ
לְהַעֲצִים אֶת כַּח וּסְגֻלַּת 'הַפְּנִיקָס
הַיְּהוּדִי', לְקַיֵּם בָּנוּ בְּכָל הַמּוֹבְנִים -
הַפִּזְיִים, הָעֵרְכִיִּים, הַחִבְרָתִיִּים
וְהַרוּחִנִּים - 'וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֵנו אַתּוֹ כֵּן
יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ'.

הַפְּנִיקָס, הוּא עוֹף הַחֹל הַמְּפָרָס, הַפֶּךְ לְסִמֵּל לְמִשְׁהוֹ שְׁחֹזֵר וְצוֹמֵחַ
וּמוֹפִיעַ שׁוֹב וְשׁוֹב גַּם לְאַחַר נְפִילוֹת
וּמִצְבִּים קָשִׁים, גַּם כְּשִׁחוֹשְׁבִים
שְׁאִין לוֹ סִכּוּי, גַּם לְאַחַר מַה שְּׁנִרְאֶה
כְּסוֹפוֹ אוֹ מוֹתוֹ.

בַּפָּרְשָׁת שְׁמוֹת, הַפּוֹתַחַת בְּתֵאוֹר
הַיְרִידָה לְגֻלוֹת שֶׁל תַּחֲלַת הָעַם
הַיְּהוּדִי, מוֹפִיעִים וּמִתּוֹאֲרִים שְׁנֵי
מִצְבִּים שְׁנִירָאִים לֹא מַעֲשִׂיִּים וְלֹא
הִגְיוֹנִים.

הַפַּעַם הִרְאוּנוּ מִתְאַרְתָּ בְּפִסּוּק
שְׁמולוֹתֵינוּ הִפְכוּ לְהִיּוֹת מְכוּנָנוֹת
וְאָכְנוּ שׁוֹאֲבָת לְאוֹפְטִימִיּוֹת גַּם
בַּמִּצְבִּים הַכִּי קָשִׁים: 'וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֵנו
אַתּוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ'. לְכַאוֹרָה
כַּאֲשֶׁר מִתְעַלְלִים, מִתְאַזְרִים
וּמַעֲבִים אָדָם אוֹ עִם הַתּוֹצְאָה
הִיא אֲבָדוֹן וְכִלְיוֹן, אֲלָא שְׁמִבְט-
עַל עַל כָּל הַהִיסְטוֹרִיָּה הַיְּהוּדִית
מִגְלָה שֶׁגַם בְּשַׁעוֹת הַחֲשׂוֹכוֹת שֶׁל
הַלְּיָלָה תְּמִיד יִהְיֶה כּוֹכֵב כְּטוֹן שְׁאִיר
'לֵה' אֶת הַדְּרָה, לְהַתְחַזֵּק, לְפָרוֹץ,
לְהַתְאוֹשֵׁשׁ, לְהַשְׁתַּקֵּם וְלְהַתְרַבּוֹת.
בְּנִגּוּד לְמַה שְּׁנִרְאֶה דְּרָךְ הַטֵּבַע
וְהַהִגְיוֹן הַפְּשׁוּט, אֲצֵל הָעַם הַיְּהוּדִי
הַנִּסְחָה הִיא בְּדִיוֹק הַפּוֹכָה. לֹא
רַק שֶׁהֲעֲנִי לֹא גוֹרֵם לְכִלְיוֹן, אֲלָא

פרשת שמות

אונקלוס

« ואלין שמטה בני ישראל דעלו למצרים עם יעקב זכר ואנש ביתיה עלו: » ראו בן שמעון לוי ויהודה: » יששכר זבולן ובנימן: » דן ונפתלי גד ואשר: » יהודה (י"א והוא) כל נפשם נפקי ירפא דיעקב שבעין נפשו ויוסף דהיה במצרים: » ומית ובני ישראל נפישו ואתילדו וסגיאו ותקפו לתרא ואתמליאת ארעא מהון: פ"ה וקם מלכא חדתא על מצרים דלא מקים גזרת יוסף: » ואמר לעמיה הא עמא בני ישראל סגו ותקפין מנא: » הכי נתחכם להון דלמא יסגון ויהי ארי דערענא קרב ויתוספון אף אנון על סנאנא ויגיהון בנא קרב ויסקון מן ארעא: » ומניאו עליהון שלטונין מבאשין בדיל לענואהון בפלחנהון ובנו קרוי בית אוצרא לפרעה ית פיתום וית

א « ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו: ב ראובן שמעון לוי ויהודה: ג יששכר זבולן ובנימן: ד דן ונפתלי גד ואשר: ה ויהי כל נפש יצאי ירד יעקב שבעים נפש ויוסף היה במצרים: ו ומית יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא: ז ובני ישראל פרו וישרצו וירכו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אתם: ח ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף: ט ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל רב ועצום ממנו: י הבה נתחכמה לו פני ירפה והיא בית תקראנה מלחמה ונוסף גם

הוא על שגאנו ונלחם בנו ועלה מן הארץ: י"א וישומו עליו שרי מסים למען ענתו בסבלתם ויבן ערי מסכנות לפרעה

רש"י

לו, כל הבה, לשון הכנה והזמנה לדרך הוא, כלומר: הזמינו עצמכם לכה. נתחכמה לו, לעם. נתחכמה מה לעשות לו, ורבותינו דרשו: נתחכם למושיעו של ישראל, לדגום במים, ששכר נשבע שלא יביא מכול לעולם, (והם לא הבינו שעל כל העולם אינו מביא, אכל הוא מביא על אמה אחת, ברש"י יצן). ועלה מן הארץ, על קרחנו. ורבותינו דרשו: באדם שמקלל עצמו ותלה קללתו באחרים, וברוי הוא כאלו כתב: ועלינו מן הארץ והם יירשוק: (יא) עליו, על העם. מסים, לשון מס. שרים שגובין מהם המס, ומהו המס? שיבנו ערי מסכנות לפרעה. למען ענתו בסבלתם, של מצרים. ערי מסכנות, כתרגומו, וכן: 'לך בא אל הסוכן הזה', גזבר

(א) ואלה שמות בני ישראל, אף על פי שמנאן בחייהו בשמותו, חזר ומנאן במיתתו. להודיע חבתו שנמשלו לכוכבים, שמוציא ומכניסן במספר ובשמותם, שגאמר (ישעיהו ט): "המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא": (ה) ויוסף היה במצרים, והלא הוא ובניו היו בכלל שבעים ומה בא ללמדנו, וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים? אלא להודיע צדקתו של יוסף: הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועמד בצדקו: (ו) וישרצו, שהיו יולדות ששה בבת יוסף: (ז) וירכו, שהיו יולדות ששה בבת יוסף: (ח) ויקם מלך חדש, רב ושמואל, חד אמר: חדש ממש, וחד אמר: שנתחדשו גזרותיו (סוטה יא). אשר לא ידע, עשה עצמו כאלו לא ידע: (י) הבה נתחכמה

רעמסס: י" ויבא דמעון להון פון סגן
 וכן תקפין וצקת למצראי מן גדם
 בני ישראל: י" ואפלוחו מצראי ית
 בני ישראל בקשיו: י" ואמר ית
 חיהון בפלחנא קשאי בטינא
 ובלבנין ובכל פלחנא בחקלא ית כל
 פלחנהון דאפלחו בהון בקשיו:
 י" ואמר מלכא דמצרים לסתמא
 יהודיתא דשום תדא שפרה ושום
 תגיתא פועה: י" ואמר בד תהוון
 מולדן ית יהודיתא ותחזון על
 מתברא אם בר הוא תקטלן ותיח
 ואם בריתא היא ותקמנה: י" ודחילא
 חתמא מן גדם י" ולא עבדא קמא
 דמליל עמון מלכא דמצרים וקמא
 ית בנאי: י" וקרא מלכא דמצרים
 לסתמא ואמר לקון מה דיין עבדתיו

אתפתם ואתרעמסם: י" וכאשר יענו
 אתו בן ירבה וכן יפרץ ויקצו מפני בני
 ישראל: י" ועבדו מצרים את בני
 ישראל בפרך: י" וימררו את חיייהם
 בעבדה קשה בחמל ובבלבנים ובכל-
 עבדה בשרה את כל עבדתם אשר-
 עבדו בהם בפרך: י" ויאמר מלך
 מצרים למילדת העברית אשר שם
 האחת שפרה ושם השנית פועה:
 י" ויאמר בילדכן את העבריות וראיתן
 על האבנים אם-כן הוא והמתן אתו
 ואם-בת הוא וחייה: י" ותיראן המילדת
 את האלהים ולא עשו כאשר דבר אליהן מלך מצרים ותחזין
 את הילדים: שני י" ויקרא מלך מצרים למילדת ויאמר להן מדוע

רש"י

תינוק הבודה. פועה, לשון צעקה, כמו:
 כילדה אפעה: (טו) בילדכן, כמו בהולידכן.
 על האבנים, מושב האשה היולדת, ובמקום
 אחר קוראו משבר, וכמהו: "עושה מלאכה
 על האבנים". מושב כלי אגנות יוצר כלי
 חרס. אם בן הוא וגו', לא היה מקפיד
 אלא על הזכרים, שאמר לו אצטגניניו
 שעתיד להולד בן המושיע אותם. ותיח,
 ותחיה: (י) ותחזין את הילדים, מספקות
 להם מים ומזון, תרגום הראשון, וקמא,
 והשני, וקמתון, לפי שלשון עברית לנקבות
 רבות. תיבה זו וכיוצא בה, משמשת לשון
 פעלו ולשון פעלתם, כגון: "ותאמנה
 איש מצרי", לשון עבר, כמו "ויאמר"
 לזכרים, "ותדברנה בפיכם", לשון דברתן.
 כמו ותדברו לזכרים. וכן "ותחללנה אותי
 אל עמי", לשון עבר חללתן, כמו ותחללו
 לזכרים:

הקמנה על האצרות. את פתם ואת
 רעמסס, שלא היו ראויות מתחלה
 לקה ועצאום חזקות ובצורות לאוצר:
 (יב) וכאשר יענו אתו, בכל מה שהם
 נוהגין לב לענות, בן לב הקדוש ברוך
 הוא להרבות ולהפריץ. בן ירבה, בן רבה
 וכן פריץ. ומדרשו, רוח הקדש אומרת בן,
 אתם אומרים: פון ירבה, ואני אומר: בן
 ירבה. ויקצו, קצו במייהם. ויש מפרשים:
 המצרים בעיני עצמם, וקל להכין, ונבותינו
 דרשו: כקוצים היו בעיניהם: (יג) בפרך,
 בעבודה קשה המפרכת את הגוף ומשפרתו:
 (טו) למילדת, הוא לשון מולידות, אלא
 שיש לשון קל, ויש לשון כבד, כמו שובר
 ומשבר, דובר ומדבר, כך מוליד ומילד.
 שפרה, זו יוכרד, על שם שמשפרת את
 הולד. פועה, זו מרים, על שם שפועה
 ומדברת והוגה לולד, כדרך הנשים המפסיות

אונקלוס

נת פתגמא דרין וקמתיין ית בנאיא:
 וְבִמְרָא חִמְתָּא לְפִרְעָה אַרְי לֹא
 כְּנִשְׂיָא מְצִרְתָּא יְהוּדִימָא אַרְי חִמְיָן
 אַנּוּן (כ"א אֵינּוּ) עַד לֹא עֵלַת לְזִמְתָּן
 חִמְתָּא וְיִלְדִין: = וְאוֹטִיב יי לְחִמְתָּא
 וְסָגִי עֲמָא וְתִקִּיפוּ לְחָדָא: כ"ב וְיָהּ
 כַּד דְּחִילָא חִמְתָּא מִן קָדָם יי וְעַבְד
 לְהוּן בְּתִינ: = וּפְקִיד פִּרְעָה לְקַל
 עֲמִיָּה לְמִימְרָא כָּל בְּרָא דִּיתְלִיד
 לִיהוּדָאֵי בְּנֵהֲרָא תְרַמְנִיָּה וְכָל בְּרָתָא
 תְּקַמְיָן: פ"א וְאַזְל גְּבִרָא מִדְּבִית לִוִי
 וְנָסִיב ית בַּת לִוִי: = וְעַדִּיאַת אֲתָמָא
 וְיִלְדִית בַּר וְחַזַּת יְתִיָּה אַרְי טַב הוּא

עֲשִׂיתָן הַדְּבָר הַזֶּה וּתְחִינן אֶת־
 הַיְלָדִים: י"ח וּתְאֲמֹרנן הַמְּיֻלָּדֹת אֶל־
 פִּרְעָה כִּי לֹא כְנִשְׂיִים הַמְּצִרִית הָעֵבְרִית
 כִּי־חַזַּת הִנֵּה בְטָרָם תְּבֹא אֲלֵהֶן
 הַמְּיֻלָּדֹת וְיִלְדוּ: כ"ג וַיִּיטֹב אֱלֹהִים
 לַמְּיֻלָּדֹת וַיִּרְבּ הָעַם וַיַּעֲצֵמוּ מְאֹד:
 כ"ד וַיְהִי כִּי־יִרְאוּ הַמְּיֻלָּדֹת אֶת־הָאֱלֹהִים
 וַיַּעַשׂ לָהֶם בְּתִים: כ"ה וַיֵּצֵא פִרְעָה לְכָל־
 עַמּוֹ לֵאמֹר כָּל־הַבֶּן הַיְלֹוֹד הַיְאֹרֶה
 תִּשְׁלִיכֵהוּ וְכָל־הַבַּת תְּחִיּוּן: פ"ב * וַיִּלְךְ

אִישׁ מִבֵּית לִוִי וַיִּקַּח אֶת־בַּת־לִוִי: = וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּרְא

רש"י

ויצא, לפי שאינן מגזרתן של אלו, שהרי
 היי"ד יסוד בהן: ירד, נצא, נשב, לך - יר"ד
 אות שלישית בו. ויטוב אלהים למולדת, מהו
 הטובה?: (כא) ויעש להם בתים, בתי קהנה
 ולויה ומלכות שקרויין בתיים: "ויבן את בית
 ה' ואת בית המקדש", קהנה ולויה מיוכבד,
 ומלכות ממרין, כדאיתא במסכת סוטה:
 (כב) לכל עמו, אף עליהם גזר, יום שנולד
 משה, אפרו לו אצטגניניו: היום נולד
 מושיען, ואין אנו יודעים אם ממצרים אם
 מישראל, ורואין אנו שסופו ללקות במים.
 לפיכך גזר אותו היום אף על המצריים,
 שנאמר: "כל הבן הילוד", ולא נאמר הילוד
 לעברים, והם לא היו יודעים שסופו ללקות
 על מי מריבה: (א) ויקח את בת לוי, פרוש
 היה ממנה מפני גזרת פרעה, (וחזר ולקחה.
 וזהו "וילך", שהלך בעצת בתו, שאמרה לו:
 גזרתך קשה משל פרעה: אם פרעה גזר על
 הזכרים, ואתה גם כן על הנקבות. ברש"י
 לשון) והחזירה, ופשה בה לקחין שניים. ואף
 היא נהפכה להיות נערה, ובת ק"ל שנה
 הימה, שנולדה בבואה למצרים בין החומות,

(י"ח) כי חיות הנה, בקיאות כמילדות. תרגום
 מילדות חמא. ורבותינו דרשו: הרי הן
 משולות לחיות השדה, שאינן צריכות
 מילדות. והיכן משולות לחיות? - גזר
 אריה, "זאב יטרף", "כבוד שורו", "איגלה
 שלוחה", ומי שלא נכתב בו, הרי הכתוב
 כוללן. "ויברך אותם", ועוד פתיב: "מה
 אקף לביאה": (כ) ויטב, הטיב להן, וזה
 חלוק בתיבה שסודת ב' אותיות, ונתן לה
 ו"ו יר"ד בראשה, כשהיא באה לדבר בלשון
 ויפעיל, הוא נקוד היי"ד בצירוי שהיא קמץ
 קטן (או כסגול שהוא פתח קטן) כגון:
 "וייטב אלהים למילדות", "ויירב בבת
 יהודה" - הרבה תאניה, וכן: "ויגל את
 השארית" ונבותראן, הגלה את השארית,
 "ויפן זנב אל זנב" - הפנה הזנבות זו לזו.
 כל אלו לשון מפעיל את אחרים, וכשהוא
 מדבר בלשון ויפעיל, הוא נקוד היי"ד
 בחיר"ק, כגון: "וייטב בעיניו" - לשון הוטב,
 וכן: "ויירב העם" - נתרבה העם. "ויגל
 יהודה" - הגלה יהודה, "ויפן כה וכה" - פנה
 לכאן ולכאן. ואל תשיבני: וילך, וישב, וירד,

ואטקמרתיה תלתא נרחין: י ולא
 זכילת עוד לאטקמרתיה וניסיבת ליה
 תבוטא דגומא וחספמה בחרא
 ובזפתא ושויאת בה ית רביא
 ושוימה ביצרא על ביה נהרא:
 י ואחעמדת אמתיה מרחיק למידע
 מה ויתעבר ליה: ה ונקמת בת פרעה
 למסחי על נהרא ועולימתה מהלכין
 על ביה נהרא וחות ית תבוטא בגו
 יצרא ואושטת ית אמתה ונסבתה:
 י ופסתח וחות ית רביא וקא עולימא
 בכי וקסת עלוהי ואמרת מגני
 והדאי הוא דין: י ואמרת אמתיה
 לבת פרעה האיזיל ואקרי ליה אמתא
 מינקתא מן יהודימא ותוניק ליה ית
 רביא: ה ואמרת לה בת פרעה איזילי
 ואולת עולמתא וקרת ית אמיה
 דרביא: ו ואמרת לה בת פרעה

אתו כִּי־טוֹב הוּא וְתִצְפְּנֶהוּ שְׁלֹשָׁה
 יָרְחִים: ז וְלֹא יִכְלֶה עוֹד הַצְּפִינוּ וְתִקְחִי
 לוֹ תֵבֶת גֹּמָא וְתַחֲמֶרָה בַּחֲמֹר וּבִזְפֹת
 וְתִשֵּׂם בֵּה אֶת־הַיֶּלֶד וְתִשֵּׂם בְּסוּף
 עַל־שֵׁפֶת הַיָּאֵר: ה וְתַתְּצַב אַחֲתוֹ
 מֵרַחֵק לְדַעָה מַה־יַּעֲשֶׂה לוֹ: ה וְתֵרַד
 בַּת־פְּרֹעָה לְרַחֵץ עַל־הַיָּאֵר וְנִעְרַתֶּיהָ
 הִלְכֵת עַל־יַד הַיָּאֵר וְתֵרָא אֶת־הַתְּכָה
 בְּתוֹךְ הַסּוּף וְתִשְׁלַח אֶת־אִמָּתָהּ
 וְתִקְחֶהּ: ו וְתַפְתַּח וְתֵרָאָהּ אֶת־הַיֶּלֶד
 וְהִגִּידָהּ עֵר בְּכָה וְתַחֲמֹל עָלָיו וְתֵאמֹר
 מִיֶּלְדֵי הָעִבְרִים זֶה: ז וְתֵאמֹר אַחֲתוֹ
 אֶל־בַּת־פְּרֹעָה הַאֵלֶּךְ וְקִרְאתִי לָךְ
 אִשָּׁה מִיִּנְקַת מֶן הָעִבְרִית וְתִינַק לָךְ וְתֵאמֹר־לָהּ
 בַּת־פְּרֹעָה לְכִי וְתֵלְךְ הָעֵלְמָה וְתִקְרָא אֶת־אִם הַיֶּלֶד: ח וְתֵאמֹר לָהּ

רש"י

כמו: "ראו חלקת יואב על דיי", והוא לשון
 יד ממש שידי האדם סמוכה לו. ורבותינו
 דרשו: הולכות לשון מיתה, כמו: "הנה
 אנכי הולך למות", הולכות למות, לפי
 שמחו בה, והכתוב מסייע, כי למה לנו
 לכתב "ונערותיה הולכות"? את אמתה, את
 שפחה, ורבותינו דרשו לשון יד, אבל לפי
 דקדוק לשון הקדש היה לו להנגד אמתה,
 מ"ם דגושה, והם דרשו את אמתה, את ידה,
 שנשפרכבה אמתה אמות הרבה:
 (ו) ותפתח ותראהו, את מי ראתה? - הילד,
 זה פשוטו. ומדרשו: שראתה עמו שכינה.
 והנה נער בוכה, קולו נענע: (ז) מן
 העבריות, שהחזירנו על מצריות הרבה
 לניק, ולא ינק, לפי שהיה עמיד לנבר עם
 השכינה: (ח) ותלך העלמה, הלכה בנריות
 ועלמות, כעלם:

ומאיתם ועשר נשתהו שם, וכשיצאו, היה
 משה בן שמונים שנה. אם בן, כשנתעברה
 ממנו היתה בת מאה ושלשים וקורא אותה
 בת לוי: (ב) כי טוב הוא, כשנולד, נתמלא
 הבית בלו אורה: (ג) ולא יכלה עוד
 הצפינו, שגנו לה המצריים מיום שהחזירה.
 והיא לדתו לששה חדשים ויום אחד,
 שהילדת לשבעה יולדת למקטעין והם
 בדיקו אחריה לסוף ט'. גמא, גמי בלשון
 משנה, ובלע"ז יונק", ודבר רף הוא ועומד
 בפני רף ובפני קשה. בחמר ובזפת, זפת
 מבחור וטיט מבפנים, כדי שלא יריח אותו
 צדיק ריח רע של זפת. ותשם בסוף, הוא
 לשון אגס, רושי"ל בלע"ז, ודומה לו: "קנה
 וסוף קמלו": (ה) לרחץ על היאר, סרס
 המקרא ופרשו: "ומרד בת פרעה על
 היאר, לרחץ בו". על יד היאר, אצל היאר,

אונקלוס

אובילי ית רבנא דבין וְאֹנְקִיָּהּ לִי
וְאָנָּה אָתָּן ית אַגְרָה וְנִסְיַבַּת אֶתְמָא
ית רבנא וְאֹנְקִיָּהּ: * וְיָדָא רבנא
וְאִיתִימִיָּה לְבַת פְּרָעָה וְהָוָה לָהּ לְבָר
וְקַרְתָּ שְׂמִיָּה מִשֶּׁה וְאָמַרְתָּ אֲרִי מִן
מִיָּא שְׁחֵלְתִיָּה: * וְהָוָה בְּיוֹמֵיָא הָאֲנָן
וְיָדָא מִשֶּׁה וְנִפְקַּ לְנֹת אַחֻוּי וְחֻזָּא
בְּפִלְסְתִּיָּהוּן וְחֻזָּא גְבֵר מְצָרֵי מְחִי
לְגְבֵר יְהוּדֵי מְאַחֻוּי: * וְאַתְפְּנִי לְקָא
וְלְכָא וְחֻזָּא אֲרִי לִית גְּבָרָא וּמְחָא ית
מְצָרָאָה וְשִׁמְרִיָּה בְּחֵלָא: * וְנִפְקַ
בְּיוֹמָא תְנַגָּא וְהָא תְרִין גְּבָרִין
יְהוּדָאִין נַצְוּ וְאָמַר לְמַבְרָא לְמָא אָתָּ
מְחִי לְמַבְרָד: * וְאָמַר מִן שְׁוֹךְ לְגְבֵר
רַב וְרִבֵּן עֲלָנָא הַלְמַקְטִילִי אָתָּ אָמַר

בַּת־פְּרָעָה הִילִיכִי אֶת־הַיֶּלֶד הַזֶּה
וְהֵינְקָהוּ לִי וְאָנִי אֶתָּן אֶת־שִׁבְרָךְ וְתִמְכֹּחַ
הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וְתֵינְקָהוּ: * וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד
וְתִבְאָהוּ לְבַת־פְּרָעָה וַיְהִי־לָהּ לְבָן
וְתִקְרָא שְׁמוֹ מִשֶּׁה וְתֹאמַר כִּי מִן־הַפְּמִים
מִשִּׁיתָהוּ: * שְׁלִישִׁי * וַיְהִי אֲבִימִים הָהֵם
וַיִּגְדַּל מִשֶּׁה וַיֵּצֵא אֶל־אֲחֻיו וַיֵּרָא
בְּסִבְלָתָם וַיֵּרָא אִישׁ מְצָרֵי מִכָּה אִישׁ־
עִבְרֵי מְאַחֻוּי: * * וַיִּפֶּן כַּה וְכַה וַיֵּרָא כִּי
אֵין אִישׁ וַיִּפֶּן אֶת־הַמְצָרֵי וַיִּטְמַנְהוּ
בַּחֹל: * * וַיֵּצֵא בְּיוֹם הַשְּׁנִי וְהִנֵּה שְׁנֵי

אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים וַיֹּאמֶר לָרְשָׁע לְמָה תָּבֹה רַעְדָּ: * * וַיֹּאמֶר מִי
שְׁמוֹךְ לְאִישׁ שָׂר וְשִׁפְטָא עֲלֵינוּ הִלְהַרְגְּנִי אֶתְהָ אָמַר כַּאֲשֶׁר הִרְגַּתָּ

רש"י

הַרְאִישׁוֹן לְקוּמָה, וְהַשְּׁנִי לְגִדְלָה, שְׁמֵנְהוּ
פְרָעָה עַל בֵּיתוֹ. וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם, נִתְּן עֵינָיו
וְלָבוּ לְהִיּוֹת מְצַר עֲלֵיהֶם. אִישׁ מְצָרֵי, נוֹגֵשׁ
הֵי, מְמַנֶּה עַל שׁוֹטְרֵי יִשְׂרָאֵל וְהֵיָה מְעַמְדִים
מְקָרוֹת הַגְּבֵר לְמַלְאָכָתָם. מִכָּה אִישׁ עִבְרֵי,
מְלַקְהוּ וְרוֹדְהוּ, וְכַעֲלָה שֶׁל שְׁלוּמִית בַּת דְּבָרִי
הֵי, וְנִתְּן עֵינָיו כֶּה, וְכַלִּילָה הַעֲמִידוֹ וְהוֹצִיאֹ
מִבֵּיתוֹ, וְהוּא חֹזֵר וְנִכְנַס לְבֵית וְכָא עַל אִשְׁתּוֹ
- כְּסִבּוּרָה שְׁהוּא פְעֻלָּה, וְחֹזֵר הָאִישׁ לְבֵיתוֹ
וְהַרְגִישׁ בְּדָבָר, וְכַשְׂרָאָה אוֹתוֹ מְצָרֵי שְׁהַרְגִישׁ
בְּדָבָר, הֵיָה מְבַהוּ וְרוֹדְהוּ כֹל הַיּוֹם: (ב') וַיִּפֶּן
כַּה וְכַה, רָאָה מַה עָשָׂה לוֹ בְּבֵית וּמָה עָשָׂה
לוֹ בְּשָׂדֵה. וְלִפִּי פְשׁוּטוֹ - כְּמַשְׁמְעוֹ. וַיֵּרָא כִּי
אֵין אִישׁ, שְׂאִין אִישׁ עֲתִיד לְצַאת מִמֶּנּוּ
שִׁיתְגִּיר: (ג') שְׁנֵי אֲנָשִׁים עִבְרִים, דְּתָן
וְאָבִירִם הֵם, שְׁהוֹתִירוּ מִן הַסֵּן. נָצִים,
מְרִיבִים. לְמָה תָּבֹה, אָף עַל פִּי שְׁלֵא הִכְהוּ,
נִקְרָא רְשָׁע בְּהַרְמַת יָד. רַעְדָּ, רְשָׁע כְּמוֹתְךָ:
(ד') מִי שְׁמוֹךְ לְאִישׁ, וְהָרִי עוֹדְךָ נַעַר. הִלְהַרְגְּנִי

(ט) הִילִיכִי, נִתְנַבְּאָה וְלֹא יָדָעָה מַה
נִתְנַבְּאָה: הִי שְׁלִיכִי: (י) מְשִׁיתָהוּ, כְּתַרְגוּמוֹ:
שְׁחֵלְתָה - הוּא לְשׁוֹן הוֹצָאָה בְּלִשׁוֹן אֲרָמִי
כְּמַשְׁחַל בְּנִיתָא מְחֵלְבָא. וְכַלִּישׁוֹן עִבְרֵי
מְשִׁיתָהוּ, לְשׁוֹן הַסִּירוּתִיו, כְּמוֹ: "לֹא יְמוּשׁ",
"לֹא מְשׁוּ", כִּד חֲבָרוּ מְנַחֵם, וְאָנִי אוֹמַר
שְׂאִינוּ מִמְּחֻבְרַת מִשׁ וְיְמוּשׁ, אֵלָּא מְגוֹרַת
מְשָׁה וְלִשׁוֹן הוֹצָאָה הוּא, וְכֵן: "יִמְשְׁנֵי מַמִּים
רַבִּים", שְׂאֵלוּ הֵיָה מִמְּחֻבְרַת מִשׁ, לֹא יִתְכַּן
לוֹמַר מְשִׁיתָהוּ, אֵלָּא הַמִּישׁוּתִיָּהוּ, כַּאֲשֶׁר
יֹאמַר מִן קַם - הַקִּימוּתִי, וּמִן שָׁב - הַשִּׁיבוּתִי,
וּמִן בָּא - הַבִּיאוּתִי, אוֹ מְשִׁיתָהוּ, כְּמוֹ:
"וּמְשִׁיתִי אֶת עוֹן הָאָרֶץ". אֵבֶל מְשִׁיתִי אֵינוֹ
אֵלָּא מְגוֹרַת תִּיבָה שֶׁפְעַל שְׁלָה מְקִיָּד בְּה"א
כְּסוּף הַתִּיבָה, כְּגוֹן: מְשָׁה, כְּנֵה, עָשָׂה, צָוָה,
פְּנָה, כְּשִׁבְכָא לוֹמַר בְּהֵם פְעֻלְתִּי, תָּבֵא הַיּוֹד
בְּמִקוֹם ה"א, כְּמוֹ: עָשִׂיתִי, בְּנִיתִי, פְּנִיתִי,
צוִיתִי: (יא) וַיִּגְדַּל מִשֶּׁה, וְהָלֵא כְּבָר כְּתִב
וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כֵּן רַבִּי אֶלְעָזָר:

כמא דקטלפא ית מצרעה ודחיל משה ואמר בקוּשטא אתידע פתגמא: ^{טו} וישמע פרעה ית פתגמא הדין ובעא למקטל ית משה וערק משה מן קדם פרעה ויטיב בארעא דמדן ויטיב על בירא: ^{טז} ולרבא דמדן שבע בנן ואסתא ודלאה ומלאה ית דהטיא לאשקאה ענא דאבוהן: ^{יז} ואתו רעיא וטרדונון (י"א וטרדונין) וקם משה ופרקנן (י"ב ופרקינין) ואשקי ית ענהן: ^{יח} ואתאה לות רעואל אבוהן ואמר מה דיין אוחיתין למיתי יומא דיין: ^{יט} ובאמרא גברא מצרעה שונבא מיד רעיא ואף מדלא דלא לנא ואשקי ית ענא: ^כ ובאמר לבגמיה ואן הוא למה דנן שבקמין ית גברא קרן ליה ויכול לחמא: ^{כא} וצבי משה למיטיב עם גברא ויהב ית צפרה כרתיה למשה: ^{כב} וילידת בר וקרא ית שמייה גרשם ארי אמר דיי הוייתי בארע נוכרעה:

אתהמצרי ויירא משה ויאמר אכן נודע הדבר: ^{טו} וישמע פרעה את הדבר הזה ויבקש להרג את משה ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין וישב עלהפאר: ^{טז} ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה ותמלאנה את הרהטים להשקות צאן אביהן: ^{יז} ויבאו הרעים ויגרשום ויקם משה ויושעו וישק את צאנם: ^{יח} ותבאנה אל רעואל אביהן ויאמר מדוע מהרתן בא היום: ^{יט} ותאמרן איש מצרי הצילנו מיד הרעים וגם דלה דלה לנו וישק את הצאן: ^כ ויאמר אל בנותיו ואיו למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם: ^{כא} ויואל משה לשבת את האיש ויתן את צפרה בתו למשה: ^{כב} ותלד בן ויקרא את שמו גרשם כי אמר גר היתי בארץ נכריה: ^{כג} ויהי בימים

רש"י

זווגו על הבאר: (טז) ולכהן מדין, רב שבהן, ופרש לו מעבודת כוכבים ונדוהו מאצלם. את הרהטים, את ברכות מרוצות המים העשיות בארץ: (יז) ויגרשום, מפני הנדוי: (כ) למה זה עזבתן, הכיר בו שהוא מזרעו של יעקב - שהמים עולים לקראתו. ויאכל לחם, שמא ישא אחת מכם, כמה דאתא אמר: "כי אם הלחם אשר הוא אוכל": (כא) ויואל, כתרגומו (ספרים אחרים: כמשמעו), ודומה לו: "הואל גא וליין", "ולו הואלנו", "הואלתי לדבר", ומדרשו: לשון אלה, נשבע לו שלא יזו ממדן כי אם ברשותו: (כג) ויהי בימים הרבים החם, שהיה משה גר במדין, ונמת מלך מצרים והצרכו ישראל

אתה אמר, מכאן אנו למדים שהרגו בשם המפדש. ויירא משה, כפשוטו, ומדרשו: דאג לו על שראה בישאאל רשעים דלטורין. אמר: מעתה שמא אינם ראויין להגאל. אכן נודע הדבר, כמשמעו, ומדרשו: נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו: מה חטאו ישראל מכל ע' אמות להיות נרדים בעבודת פרה, אבל רואה אני שהם ראויים לכף: (טו) וישמע פרעה, הם הלשינו עליו. ויבקש להרג את משה, מסרו לקוסטינר להרגו ולא שלטה בו התרב - הוא שאמר משה: "ויצילני מתרב פרעה". וישב בארץ מדין, נחפזב שם כמו "וישב יעקב". וישב על הבאר, לשון ישיבה, למד מיעקב שגדווג לו

אונקלוס

» והיה ביום־אז סגיא־אז האגון ומית
מלכא דמצרים ואתנחו בני ישראל
מן פלחנא דהיה קשי עליהון וזעיקו
ויסליקת קבלתהון לקדם יי מן
פלחנא: » ושמיצ קדם יי קבלתהון
ודכיר יי ית קמייה דעם אברהם
דעם יצחק ודעם יעקב: » וגלי
קדם יי שעבודא דבני ישראל ואמר
במימריה למפרקהון יי: » ס * ומשה
היה רעי ית ענא דיתרו חמוהי רבא
דמדון ודבר (י* ודבר) ית ענא
לכתר שפר רעיא למדברא ואתא
לטררא דאתגלי עלוהי וקרא דיי
לחורב: » ואתגלי מלאכא דיי ליה
בשלהובית אשתא מגו אסנא וחוץ
וקא אסנא בער באשתא ואסנא
ליתוהי מתאכיל: » ואמר משה
אתפני כען ואחזי ית חוונא רבא
הדין מא דין לא מתוקד אסנא:
» וחוץ יי ארי אתפני למחזי וקרא
ליה יי מגו אסנא ואמר משה
ואמר הא אגא: » ואמר לא תקרב
הלכא שרי סינד מעל רגלך ארי
אתרא דאת קאים עלוהי אתר קדיש
הוא: » ואמר אגא אלקא דאבוך

הרבים ההם וימת מלך מצרים ויאנחו
בני ישראל מן העבודה ויצעקו ותעל
שועתם אל־האלהים מן־העבודה:
כד וישמע אלהים את־נאקתם ויזכר
אלהים את־בריתו את־אברהם את־
יצחק ואת־יעקב: כה וירא אלהים את־
בני ישראל וידע אלהים: ס רביע
ג * ומשה היה רעה את־צאן יתרו
חתנו כהן מדון וינהג את־הצאן אחר
המדבר ויבא אל־הר האלהים הרבה:
ב וירא מלאך יהוה אליו בלפת־אש
מתוך הסנה וירא והנה הסנה בער
באש והסנה איננו אכל: ג ויאמר
משה אסרה־נא ואראה את־המראה
הגדל הזה מדוע לא־יבער הסנה:
ד וירא יהוה כי סר לראות ויקרא
אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה
משה ויאמר הגני: » ויאמר אל־תקרב

הלם של־געליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו
אדמת־קדש הוא: » ויאמר אנכי אלהי אביך אלהי אברהם אלהי

רש"י

על שם העתיד: (ב) בלפת אש, בשלהבת
אש לבו של אש, כמו: "לב השמים", "בלב
האלה". ואל תתמה על התי"ו, שיש לנו
פיוצא בו: "מה אמלה לבתך". מתוך הסנה,
ולא אילן אחר, משום "עמו אנכי בצרה".
אבל, נאכל, כמו "לא עבד בה", "אשר לקח
משם": (ג) אסרה־נא, אסורה מקאן להתקרב
שם: (ח) של, שלף והוצא, כמו: "ונשל
הכרזל", "כי ישל ויתך". אדמת קדש הוא,

לתשועה, ומשה היה רועה וגו', וכאת
תשועה על ידו, ולכך נסמכו פרשיות הללו.
ברש"י (שן). וימת מלך מצרים, נצטרע והיה
שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדם:
(כד) נאקתם, צעקתם. וכן: "מעיר מתים
ינאקו". את בריתו את אברהם, עם אברהם:
(כה) וידע אלהים, נטן עליהם לב ולא העלים
עניו: (א) אחר המדבר, להתרחק מן הגדל
שלא ירעו בשדות אחרים. אל הר האלהים,

יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתַּר מִשֵּׁה פָּנָיו
 כִּי יָרָא מִהַבֵּישׁ אֶל־הָאֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר
 יְהוָה רֵאָה רְאִיתִי אֶת־עַנְי עַמִּי אֲשֶׁר
 בְּמִצְרַיִם וְאֶת־צַעֲקַתָּם שָׁמַעְתִּי מִפְּנֵי
 נִגְשָׁיו כִּי יִדְעָתִי אֶת־מְכַאֲבוּי: ה וְאָרְדָּה
 לְהַצִּילוֹ | מִיַּד מִצְרַיִם וְלַהֲעֲלֹתוֹ מִן־
 הָאָרֶץ הַהוּא אֶל־אֶרֶץ טוֹבָה וְרַחֲבָה
 אֶל־אֶרֶץ זְבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ אֶל־מְקוֹם
 הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַחִזִּי
 וְהַיְבוֹסִי: ט וְעַתָּה הִנֵּה צַעֲקַת בְּנֵי־
 יִשְׂרָאֵל בָּאָה אֵלַי וְגַם־רְאִיתִי אֶת־
 הַלְחָץ אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֹחֲצִים אֹתָם:
 י וְעַתָּה לָכֵה וְאֲשַׁלַּחְךָ אֶל־פְּרָעָה
 וְהוֹצֵא אֶת־עַמִּי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:
 יא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָאֱלֹהִים מִי אֲנִכִּי כִּי אֵלֶּךָ אֶל־פְּרָעָה וְכִי אוֹצִיא
 אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: יב וַיֹּאמֶר כִּי־אֶהְיֶה עִמָּךְ וְזֶה־לְךָ הָאוֹת

אֱלֹהָהּ דְּאֶבְרָהָם אֱלֹהָהּ דְּיִצְחָק
 וְאֱלֹהָהּ דְּיַעֲקֹב וַיִּבְשְׁנוּן מִשֵּׁה
 לְאִפְהֵי אַרְי דְּחִיל מִלְּאִסְתַּפְּלָא בְּצִית
 יִקְרָא דִּי: וַיֹּאמֶר הֵן מְגִלָּא גְלִי גְדַמִּי
 ית שַׁעְבֹד עַמִּי דִּי בְּמִצְרַיִם וְיַת
 קָבְלָתְהוֹן שְׁמִיעַ גְּדַמִּי מִן קְדָם
 מִפְּלַחֲתִיהוֹן אַרְי גְּלִי גְדַמִּי יַת
 כִּי־יְהוֹן: ה וְאִתְגְּלִיתִי לְשׁוֹבוֹתְהוֹן
 מִיָּדָא דְּמִצְרָא וְלִאִסְקוֹתְהוֹן מִן
 אֶרֶעָ הַהִיא לְאֶרֶעָ טְבָא וּפְתִינָא
 לְאֶרֶעָ עֵבְדָא חֶלֶב וְדִבְשׁ לְאִתְר
 כְּנַעֲנִי וְחִתִּי וְאֱמֹרִי וְאִפְרִזִּי
 וְחִזִּי וְיִבְוִסִי: ו וְכַעַן הָא קְבִילַת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלַת גְּדַמִּי וְאֶף גְּלִי גְדַמִּי
 יַת דִּחְקָא דִּי מִצְרָא דְחָקִין לְהוֹן:
 י וְכַעַן אִיתָא וְאֲשַׁלְחִיךָ לְוַת פְּרָעָה
 וְאִפִּיק יַת עַמִּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם:
 יא וַאֲמַר מֹשֶׁה קְדָם הֵן מִן אֲנָא אַרְי
 אִזִּיל לְוַת פְּרָעָה וְאֶרִי אִפִּיק יַת בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: יב וַאֲמַר אַרְי הֵן

רש"י

בשליחותי וכדאי אני להציל, כאשר ראית
 הסנה עושה שליחותי ואיננו אפל, כך תלך
 בשליחותי ואינך נזוק. וששאלת: מה זכות
 יש לישראל שיצאו ממצרים? - דבר גדול יש
 לי על הוצאת זו, שהרי עתידים לקבל התורה
 על ההר הזה לסוף שלשה חדשים שיצאו
 ממצרים. דבר אחר: כי אהיה עמך, וזה
 שתצליח בשליחותך, לך האות על הבטחה
 אחרת שאני מבטיחך, שכשתוציאם
 ממצרים, תעבדון אותי על ההר הזה,
 שתקבלו התורה עליו, והיא הזכות העומדת
 לישראל. ודגמת לשון זה מצייני: "וזה לך
 האות אכול השנה ספית וגו'", מפלת
 סגתריב תהיה לך לאות על הבטחה
 אחרת - שארצכם תרבה מפרות, ואני אברך

המקום: (ו) כי ידעתי את מכאובי, כמו
 "וידע אלהים", כלומר, כי שמתי לב
 להתבונן ולדעת את מכאובי, ולא העלמתי
 עיני ולא אטטם את אוני מצעקתם: (ז) ועתה
 לכה ואשלחך אל פרעה, ואם תאמר מה
 תועיל? "והוצא את עמי", יועילו דברך
 ותוציאם משם: (א) מי אנכי, מה אני חשוב
 לדבר עם המלכים. וכי אוציא את בני
 ישראל, ואף אם חשוב אני, מה זכו ישראל
 שתעשה להם נס, ואוציאם ממצרים?:
 (ב) ויאמר כי אהיה עמך, השיבו על ראשון,
 ראשון, ועל אחרון, אחרון: שאמרתי מי אנכי
 כי אלף אל פרעה, לא שלף היא, כי אם
 משלי: כי אהיה עמך, וזה המראה אשר ראית
 בסנה, לך האות "כי אנכי שלחתיך" ומצליח

אונקלוס

מימרי בסעךך ודין לך אמא ארי אנא
 שלחמך באפסוקך גת עמא ממצרים
 תפלחון קדם יי על טרף הדיון:
 י ואמר משה קדם יי הא אנא אתי
 לות בני ישראל ואימר להון אלקה
 דאבכהתכון שלחני לותכון ומרון לי
 מה שמייה מה אימר להון: י ואמר
 יי למשה אהיה אשר אהיה ואמר
 כדנן תימר לבני ישראל אהיה שלחני
 לותכון: י ואמר עוד יי למשה כדנן
 תימר לבני ישראל יי אלקה
 דאבכהתכון אלהיה דאברהם אלהיה
 דיצחק ואלהיה דייעקב שלחני
 לותכון דין שמי לעלם ודין דקרני
 לכל דר ודר: יי אדיל ותקנוש גת סבי
 ישראל ותימר להון יי אלקה
 דאבכהתכון אהגלי לי אלקה דאברהם
 יצחק ויעקב למימר מדבר דכירנא
 יתכון וית דאתעבד לכון במצרים:
 י ואמרית אסיק יתכון משעבוד
 מצראי לארע כנענאי ותתאי
 ואמוראי ופרואי ותואי ויבוסאי
 לארעא עבדא חלב ודבש: יי ויקבלון

ויצחק ויעקב לאמר פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים:
 י ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני והחתי
 והאמורי והפרזי והחוי והיבוסאי אל ארץ זבת חלב ודבש: יי ושמעו

רש"י

מתחלה כף היתה, שלא תגידי לבני ישראל
 כדברים האלה, אלא: "כה תאמר לבני
 ישראל" אהיה פעם אחת וכן משמע ברכה,
 ודוק: (טו) זה שמי לעלם, חסר וי"ו, לומר:
 העלימהו שלא יקרא ככתבו. וזה זכרי, למדו
 היאך נקרא, וכן דוד הוא אומר: "ה' שמך
 לעולם, ה' זכרך לדור ודור": (טז) את זכני
 ישראל, מיוחדים לשיבה. ואם תאמר זקנים
 סתם, היאך אפשר לו לאסוף זקנים של ס'
 רבוא?: (יח) ושמעו לקולך, מאליהם, מפיו
 שתאמר להם לשון זה, ישמעו לקולך, שכבר

הספיקים: (יד) אהיה אשר אהיה, אהיה
 עמם בצרה זאת, אשר אהיה עמם בשעבוד
 שאר מלכות. אמר לפניו: "רבוננו של עולם,
 מה אני מפקיר להם צרה אחרת? דים בצרה
 זו". אמר לו: "כפה אמרת: 'כה תאמר וגו'".
 (לא) שהשפיל, חלילה, משה ביותר, אלא
 שלא הבין דברי השם תתברך, כי לא
 מחשבתו מחשבת השם תתברך, שמאז כף
 היתה דעתו באמרו תתברך: "אהיה אשר
 אהיה", למשה לברו הגיד, לא שגיד
 לישראל, וזהו: יפה אמרת, שגם דעתי

למימרך ומימי את וסבי ישראל לות
 מלקא דמצרים ומימרון ליה זי
 אלקה דיהודאי אתקרי עלנא וכען
 גזיל כען מהלך תלקא יומין
 במדברא ונדבח קדם זי אלקנא:
 וקדמי גלי ארי לא לשבוק תכון
 מלקא דמצרים למיזל ולא מן קדם
 דחיליה תקיף: ואלשלח פון ית מסת
 גברתי ואמחי ית מצראי בכל
 פרשותי די אעבד ביניהון וכתר בן
 ישלח תכון: ואתן ית עמא הדין
 לרממין בעיני מצראי ויהי ארי
 תהכון לא תהכון ריקנין: ותשאל
 אתמא משבכתה ומקריבת ביתה
 מגין דכסף ומגין דדגב ולבושין
 ותשוון על בניכון ועל בנתיכון

לקלך ובאת אתה וזקני ישראל אל-
 מלך מצרים ואמרתם אליו יהוה אלהי
 העבריים נקרה עלינו ועתה גלכה-נא
 הרך שלשת ימים במדבר ונופחה
 ליהוה אלהינו: ואני ידעתי כי לא-
 יתן אתכם מלך מצרים להלך ולא ביד
 חזקה: ושלחתני את ידי והפיתני את-
 מצרים בכל נפלאתי אשר אעשה
 בקרבן ואחריכון ישלח אתכם:
 ונתתי את-חן העם הזה בעיני
 מצרים והיה כי תלכון לא תלכו ריקם:
 ושאלה אשה משכנתה ומגרת
 ביתה בלי-כסף וכלי זהב ושמלת ושמלתם על-בניכם ועל-בנותיכם

רש"י

ויתנצלו את מצרים, "ויתנצלו בני ישראל
 את עדים", והגוין בו יסוד. ומנחם חברו
 במחברת צד"י עם "ונצל אלהים את מקנה
 אביכם", "אשר הציל אלהים מאבינו", ולא
 יאמנו דבריו, כי אם לא היתה הגוין יסוד
 והיא נקודה בחיר"ק, לא תהא משמשת
 בלשון ופעלתם, אלא בלשון ונפעלתם, כמו:
 "ונסחתם מן האדמה", "ונתתם ביד אויב",
 "ונגפתם לפני אויביכם", "ונתתם בתוכה",
 "ואמרתם נצלונו", לשון נפעלנו, וכל גוין
 שהיא באה בחיבה לפירוקים ונפלת ממנה
 גוין של נוגף, נושא, נותן, נושא, כשהיא
 מדברת לשון ונפעלתם תנקד בשן"א בחטף,
 כגון: "ונתתם את אביכם", "ונתתם להם
 את ארץ הגלעד", "ונמלתם את בשר
 ערלתכם". לכן אני אומר שזאת הנקודה
 בחיר"ק מן היסוד היא, ויסוד שם
 דבר - נצול, והוא מן הלשונות הכבדים,
 כמו: דבור, כפור, למוד, כשידבר בלשון

סימן זה מסור בידם מעקב ומיוסף, שבלשון
 זה הם נגאלים: יעקב אמר: "ואלהים פקד
 יפקד אתכם", יוסף אמר להם: "פקד יפקד
 אלהים אתכם". (אלהי העבריים, יו"ד יתרה
 רמז ל' מכות, ברש"י ישן). נקרה עלינו,
 לשון מקרה, וכן: "ויקר אלהים", "ואנכי
 אקרה כה" - אהא נקרה מאתו הלים: (טו) לא
 יתן אתכם מלך מצרים להלך, אם אין אני
 מראה לו די התוקה, כלומר, כל עוד שאין
 אני מודיעו די התוקה, "לא יתן אתכם
 להלך". לא יתן, [פתרגומו] לא ישבק, כמו:
 "על בן לא נתמיד", "לא נתנו אלהים להרע
 עמדי" - וכלן לשון נתניה הם. ויש מפרשים
 "ולא ביד חזקה", ולא בשביל שידו חזקה,
 כי מאז אשלח את ידי והפיתני את מצרים
 וגו', ומתרגמין אותו ולא מן קדם דחיליה
 תקיף. משמו של רבי יעקב ברבי מנחם נאמר
 לי: (כב) ומגרת ביתה, מאותה שהיא גרה
 אמה בבית. ונצלתם, פתרגומו ותרוקנו, וכן

אונקלוס

וּתְרוּקֹנוּן תַּת מְצָרִים: * וְאִתִּיב מִשָּׁה
וְאָמַר וְהָא לֹא יִהְיֶינּוּ לִי וְלֹא יִקְבְּלוּן
מִנִּי אַרְי יִמְרוּן לֹא אֲתַגְלִי לָךְ ??:
וְאָמַר לִיה ??: מַה דִּין בִּידְךָ וְאָמַר
חֻטְרָא: * וְאָמַר רְמִיחִי לְאַרְעָא
וְרַמְחִי לְאַרְעָא וְהוּהוּ לְחַיִּי וְעַרְק מִשָּׁה
מִן קְדָמוּהִי: * וְאָמַר ??: לְמִשָּׁה אוֹשִׁיט
יְדָךְ וְאֲחוּד בְּזַנְבִּיהּ וְאוֹשִׁיט יְדִיהּ
וְאִתְקַף בִּיהּ וְהוּהוּ לְחֻטְרָא בִּידֵיהּ:
* בְּדִיל דִּיהִמְנוּן אַרְי אֲתַגְלִי לָךְ ??:
אֲלֵהָא דְאַבְהֵתְהוּן אֲלֵהִיהּ דְאַבְרָהָם
אֲלֵהִיהּ דְיִצְחָק וְאֲלֵהִיהּ דְיַעֲקֹב:
* וְאָמַר ??: לִיה עוֹד אֲעִיל בְּעַן יְדָךְ
בְּעֻטְפָךָ וְאֲעִיל בְּיָדִיהּ בְּעֻטְפִיהּ וְאִפְסָה
וְהָא יְדִיהּ חֻרָא כְּמִלְגָּא: * וְאָמַר
אֲתִיב יְדָךְ לְעֻטְפָךָ וְאֲתִיב יְדִיהּ
לְעֻטְפִיהּ וְאִפְסָה מְעֻטְפִיהּ וְהָא תַבַּת
הַרְתּ כְּבִשְׂרִיהּ: * וְיִהִי אִם לֹא יִהְיֶינּוּ
לָךְ וְלֹא יִקְבְּלוּן לְקַל אֲמָא קְרַמְאָה
וְיִהְיֶינּוּ לְקַל אֲמָא בְּתַרְאָה: * וְיִהִי
אִם לֹא יִהְיֶינּוּ אִף לְתַרְיִן אֲמָא

וּנְצַלְתֶּם אֶת־מְצָרִים: ד * וַיַּעַן מֹשֶׁה
וַיֹּאמֶר וְהֵן לֹא־יֵאֱמִינוּ לִי וְלֹא יִשְׁמְעוּ
בְּקִלִי כִּי יֹאמְרוּ לֹא־נִרְאָה אֱלֹהֵי יְהוָה:
ב וַיֹּאמֶר אֲלֵיו יְהוָה מַה־זֶּה מוֹזֵה כְּתִיב
בִּידְךָ וַיֹּאמֶר מִפֶּה: ג וַיֹּאמֶר הַשְּׁלִיכֵהוּ
אֶרְצָה וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֵשׁ וַיִּנֶּם
מִשָּׁה מִפְּנֵיו: ד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
שְׁלַח יָדְךָ וְאָחוּז בְּזַנְבוֹ וַיִּשְׁלַח יָדוֹ
וַיַּחֲזֹק־בּוֹ וַיְהִי לְמַטֵּה בְּכַפּוֹ: ה לְמַעַן
יֵאֱמִינוּ כִּי־נִרְאָה אֱלֹהֵי יְהוָה אֱלֹהֵי
אֲבֹתֶם אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק
וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ו וַיֹּאמֶר יְהוָה לוֹ עוֹד
הִבְאִינָא יְדָךְ בְּחִיקְךָ וַיִּבֵּא יָדוֹ בְּחִיקוֹ
וַיּוֹצֵאָהּ וְהִנֵּה יָדוֹ מְצַרְעַת בְּשִׁלְגוֹ:
ז וַיֹּאמֶר הֲשֵׁב יְדָךְ אֶל־חִיקְךָ וַיִּשֶׁב יָדוֹ

אֶל־חִיקוֹ וַיּוֹצֵאָהּ מִחִיקוֹ וְהִנֵּה־שָׁבָה בְּבִשְׂרוֹ: ח וְהִיהָ אִם־לֹא יֵאֱמִינוּ
לָךְ וְלֹא יִשְׁמְעוּ לְקַל הָאֵת הָרֵאשׁוֹן וְהָאֱמִינוּ לְקַל הָאֵת הָאַחֲרוֹן:
ט וְהִיהָ אִם־לֹא יֵאֱמִינוּ גַם לְשֵׁנֵי הָאֲתוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא יִשְׁמְעוּן לְקִלְךָ

רש"י

בזקנו", כל לשון חזק הדבוק לבי"ת, לשון
אחיזה הוא: (1) מצרעת בשלג, דרך צרעת
להיות לבנה: "ואם בהרת לבנה היא", אף
באות זה רמז לו שלשון הרע ספר, באמרו:
"לא יאמינו לי". לפיכך הלכהו בצרעת כמו
שלקחה מרים על לשון הרע: (1) ויוצאה
מחיקו והנה שבה וגו', מכאן שמדה טובה
ממהרת לבא ממדת פרענות, שהרי בראשונה
לא נאמר: "מחיקו": (ח) והאמינו לקל האת
האחרון, משתאמר להם: בשבילכם לקיתי
על שספתי עליכם לשון הרע, יאמינו לך,
שכבר למדו בך, שהמזדוגין להרע להם

ופעלתם יגד בחיר"ק, כמו: "ודברתם אל
הסלע", "וכפרתם את הבית", "ולמדתם
אותם את בניכם": (ב) מזה בדרך, לך נכתב
תיבה אחת, לדרש: מזה שבדרך אמה חיב
ללקות, שחשפת בכשרים, ופשוטו, כאדם
שאומר לחברו: מודה אמה שזו שלפניך אכן
היא אמר לו: הן. אמר לו: הריני עושה אותה
עץ: (ג) ויהי לנחש, רמז לו שספר לשון הרע
על ישראל באמרו: "לא יאמינו לי", ותפש
אמנותו של נחש: (ד) ויחזק בו, לשון אחיזה
הוא, והרבה יש במקרא: "ויחזיקו האנשים
בידו", "והחזיקה במבשיר", "והחזיקתי

האלין ולא יקבלון מנך ותסב ממניא דבגהרא ותשוד ליבשמתא ויהון מיא די תסב מן גהרא ויהון לךמא ביבשמתא: ויאמר משה קדם יי בקעו יי לא גבר דמלול אגא אף מתמלי אף מדקמוהי אף מעדון דמללמא עם עבדך ארי יקיר ממלל ועמיק לישן אגא: יי ויאמר יי ליה מן שוי פומא לאגשא או מן שוי אלמא או חרשא או פקחא או עירא הללא אגא יי: יי וכעז אדיל ומיררי יהא עם פומך ואלפנך די תמליל: יי ויאמר בקעו יי שלח כעז ביד מן דכשר דתשלח: יי ותקרי ריגוא דיי במשה ואמר הללא אהרן אחיך לואי (יי לואה) גלי

ולקחת ממימי היאר ושפכת היבשה והיו המים אשר תקח מן היאר והיו לדם ביבשת: ויאמר משה אליהוה בני אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז דפרך אלעבדה פי כבדפה וכבד לשון אנכי: יי ויאמר יהוה אליו מי שם פה לאדם או מירשום אלם או חרש או פקח או עיר הללא אנכי יהוה: יי ועתה לך ואנכי אהיה עם פוך והוריתיך אשר תדבר: יי ויאמר פי אדני שלח נא בידתשלח: יי ויחראף יהוה במשה ויאמר הללא אהרן אחיך

רש"י

לוקים בנגעים, כגון: פרעה ואבימלך בשביל שרה: (ט) ולקחת ממימי היאר, רמו להם שבמכה ראשונה נפרע מאלהותם (פרוש: כשהקדוש ברוך הוא נפרע מן האמות, נפרע מאלהותם תחלה, שהיו עובדים לגילוס המסחה אותם, והפקם לדם. ברש"י ישן). והיו המים וגו', והיו והיו שני פעמים. נראה בעיני אלו נאמר: והיו המים אשר תקח מן היאר לדם ביבשת, שומע אני שבידו הם נהפכים לדם, ואף כשיירו לארץ יהיו בתויתן, אבל עכשו מלמדנו שלא יהיו דם עד שיהיו ביבשת: (י) גם מתמול וגו', למדנו שכל שכעה ימים הנה הקדוש ברוך הוא מפתה את משה בסנה לילך בשליחותו: מתמול, שלשם, מאז דפרך - הרי שלשה, ושלשה גמין, רבויים הן, הרי ששה, והוא הנה עומד ביום השביעי כשאמר לו זאת עוד: "שלח נא בידתשלח", עד שתרה בו וקבל עליו. וכל זה, שלא הנה רוצה לטל גדלה על אהרן אחיו, שהנה גדול הימנו ונביא הנה שנאמר: (הללא אהרן אחיך הלוי

וגו'. ועוד נאמר לעלי הכהן) "הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים", הוא אהרן, וכן: "ואודע להם בארץ מצרים וגו'", ויאמר אליהם איש שקוצי עיניו השליכו. ואתה נבואה, לאהרן נאמרה. כבד פה, בכבודות אני מדבר. ובלשון לע"ז בלבד: (יא) מי שם פה וגו', מי למדך לדבר כשהיית נדון לפני פרעה על המצרי? או מי ישום אלם, מי עשה פרעה אלם, שלא נתאמץ במצות הריגתך, ואת משרתי חרשים, שלא שמעו בצווחות עליך? ולאספקלטורין ההוגים, מי עשאם עורים, שלא ראו כשברחת מן הבימה ונמלטת? הללא אנכי, ששמי ה' עשיתי כל זאת: (יג) בידתשלח, ביד מי שאתה רגיל לשלח והוא אהרן. דבר אחר: ביד אחר שתמצה לשלח, שאין סופי להכניסם לארץ ולהיות גואלם לעתיד - יש לך שלוחים הרבה: (יד) ויחר אף, רבי יהושע בן קרחה אומר: כל חרון-אף שבתורה נאמר בו רשם, וזה לא נאמר בו רשם, ולא מצינו שבא ענש על די אותו חרון. אמר לו רבי יוסי: אף בוד נאמר

אונקלוס

קדמי ארי מללא מלל הוא ואף הא
הוא נפק לקדמוהו ויחזיק ויחזיק
בלביה: ^ט ותמלל עמיה ותשוי ית
פתגמא בפומיה ומירי יהי עם
פרוק ועם פומיה ואליו יתכן: בן די
מעבדון: ^ט ומלל הוא לך לעמא
ויהי הוא יהי לך למתרגמן ואת תהי
ליה לרב: ^י ונת חטרא הדין תסב
בידך דמעבד ביה ית אטיא: פ
יח ואזל משה ורב לות יתר תמוהי
ואמר ליה אזיל קען ואיתוב לות
אחי די במצרים ואחזי העד קען
קמיין ואמר יתרו למשה אזיל
לשלם: ^י ואמר ^י למשה במדן
אזיל טוב למצרים ארי מיתו כל
גבראי דבעו למקטלך: ^י ודבר משה
ית אמתיה ונת בניהו וארכבנון על
חמרא ורב לארעא דמצרים ונסיב
משה ית חוטרא דאתעבדו ביה נסין
מן גרם ^י בידיה: ^{יא} ואמר ^י למשה

הלוי ידעתי כידבר ידבר הוא וגם
הנה הוא יצא לקראתך וראך ושמח
בלבו: ^ט ודברת אליו ושמת את
הדברים בפיו ואנכי אהיה עם-פיה
ועם-פיהו והוריתי אתכם את אשר
תעשון: ^ט ודבר-הוא לך אל-העם
והיה הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה
לו לאלהים: ^י ואת-המטה הנה תקח
בידך אשר תעשה-בו את-האתת: פ
ש ^י וילך משה וישב אל-יתר חתנו
ויאמר לו אלכה-נא ואשובה אל-אתי
אשר-במצרים ואראה העודם חיים
ויאמר יתרו למשה לך לשלום:
^י ויאמר יהוה אל-משה במדן לך שב

מצרים ביימתו כל-האנשים המבקשים את-נפשך: ^כ ויקח משה
את-אשתו ואת-בניו וירכבם על-החמור וישב ארצה מצרים ויקח
משה את-מטה האלהים בידו: ^{כא} ויאמר יהוה אל-משה בלכתך

רש"י

שהרי נשבע לו (שלא יזוז ממדן כי אם
ברשותו. מכילתא). ושבעה שמות היו לו:
רעואל, יתר, יתרו, קניי וגו' [חובב, חבר,
פוטאל]: (יט) **כי מתו כל האנשים**, מי הם?
דמן ואבירם. חיים היו? אלא שירדו
מנכסיהם, והעני חשוב כמת: (כ) **על**
החמור, חמור המיוחד. הוא החמור שחבש
אברהם לעקדת יצחק, והוא שעתיד מלך
המשיח להגלות עליו, שנאמר: "עני ורובב
על החמור". **וישב ארצה מצרים** ויקח משה
את משה, אין מקדם ומאחר מדקדקים
במקרא: (כא) **בלכתך לשוב מצרימה וגו'**,
דע, שעלימנת בן תלך, שתהא גבור
בשליחותי לעשות כל מופתי לפני פרעה ולא

בו רשם: "הלא אהרן אחיך הלוי", שהיה
עתיד להיות לוי ולא כהן, והכהנה, הייתי
אומר לצאת מקדו, מעתה לא יהיה בן, אלא
הוא יהיה כהן ואתה לוי, שנאמר: "ומשה
איש האלהים, בניו יקראו על שבת הלוי".
הנה הוא יצא לקראתך, כשמתך למצרים.
וראך ושמת בלבו, לא בשאתה סבור שיהא
מקפיד עליך שאתה עולה לגולה, ומשם זכה
אהרן לעדי החשן הנתון על הלב: (טו) **ודבר**
הוא לך, בשבילך ידבר אל העם, וזה יוכיח
על כל לך ולי ולו ולכם ולכם הסמוכים
לדבור, שכלם לשון "על" הם. ויהי לך לפה,
למליץ, לפי שאתה כבד פה. **לאלהים**, לרב
ולשר: (יח) **וישב אל יתר חתנו**, לטל רשות,

במהקדף למתוב למצרים חזי כל מופתיא די שויתא בידך ומעגדינון קדם פרעה ואנא אתקיף ית לביה ולא ישלח ית עמא: = ותימר לות פרעה (י"א לפרעה) כדנן אמר יי כרי בוכרי ישראל: = ואמריית לך שלח ית כרי ויפלה קדמי ואם סריב את לשלחתייה הא אנא קטיל ית כרך בוכרך: = והנה בארמא בבית מקבתא וערע ביה מלאכא דיי ובעא למקטליה: = ונסיבת צפורה טגרא ויגרת ית ערלת ברה וקריבת לקדמוהי ואמרת ארי בדמא דמהלמא הרין אתיהב חתנא לנא: = ונח מניה כבן אמרת אלולי דמא דמהלמא הרין אתסיב חתנא קטול:

לשוב מצרימה ראה כל־המפתיים אשר־שמתי בידך ועשיתם לפני פרעה ואני אחזק את־לבו ולא ישלח את־העם: = ואמרת אל־פרעה בה אמר יהוה בני בכרי ישראל: = ואמר אליך שלח את־בני ועבדני ותמאן לשלחו הנה אנכי הרג את־בנך בכרך: = ויהי בכרך במלון ויפגשהו יהוה ויבקש המיתו: = ותקח צפורה צר ותכתת את־ערלת בנה ותגע לרגליו ותאמר כי חתנדמים אתה לי: = וירף ממנו אז אמרה חתן דמים למולת: פ

רש"י

תירא ממנו. אשר שמתי בידך, לא על שלשה אותות האמורות למעלה, שהרי לא לפני פרעה צוה לעשותם, אלא לפני ישראל, שיאמינו לו, ולא מצינו שעשאם לפניו. אלא מופתיים שאני עתיד לשום בידך במצרים, כמו: "כי ידבר אליכם פרעה וגו'". ואל תתמה על אשר כתיב "אשר שמתי", שכן משמעו, כשתדבר עמו, כבר שמתי בידך: (כב) ואמרת אל פרעה, כשתשמע שלבו חזק וימאן לשלח, אמר לו כן. בני בכורי, לשון גדלה, כמו: "אף אני בכור אתנהו", זהו פשוטו. ומדרשו: כאן חתם הקדוש ברוך הוא על מקירת הבכורה שלקח יעקב מעשו: (ג) ואמר אליך, בשליחותו של מקום. שלח את בני וגו'. הנה אנכי הרג וגו', היא מכה אחרונה, ובה התרהו תחלה, מפני שהיא קשה. וזה הוא שנקמר באיוב: "הן אל ישגיב בכחו", לפיכך: "מי כמהו מורה". בשך רדם המבקש להגנם מחברו מעלים את דבריו, שלא יבקש הצלה, אבל הקדוש ברוך הוא ישגיב בכחו ואין כלת להקלט מדו, כי אם

בשובו אליו, לפיכך הוא מורהו ומתרה בו לשוב: (בר) ויהי בכרך במלון, משה, ויבקש המיתו, [המלאך] למשה, לפי שלא מל את אליעזר בנו, ועל שנתרשל נענש ענש מיתה. תניא, אמר רבי יוסי: חס ושלום, לא נתרשל, אלא אמר: אמול ואצא לדרך - סנהה היא לתינוק עד שלשה ימים, אמול ואשקה שלשה ימים - הקדוש ברוך הוא צוני: "לך שוב מצרים", ומפני מה נענש מיתה? לפי שנתעסק במלון תחלה (במסכת נדרים). והנה המלאך נעשה כמין נחש ובלעו מראשו ועד ריכיו, וחזרו ובלעו מרגליו ועד אותו מקום. הבינה צפורה שבשביביל המילה הוא: (בה) ותגע לרגליו, השליכתו לפני ורגליו של משה. ותאמר, על בנה: כי חתן דמים אתה לי, אתה היית גורם להיות החתן שלי נרצח עליך - הורג אישי אתה לי: (כו) וירף, המלאך ממנו. אז, הבינה שעל המילה בא להרגו. אמרה חתן דמים למולת, חתני הנה נרצח על דבר המילה. (שנה רש"י בלשוננו: לעיל כתב אתה היית גורם, דקשה לרש"י

אונקלוס

פ ׀ ואמר ׀ לאהרן אזיל לקדמות משה למדברא ואזל וערעיה בטורא דאתגלי עלוהי לקרא ד׀י תישק ליה: ׀ וחיי משה לאהרן ׀ת כל פתגמא ד׀י די שלחיה ונת כל אתיא די פקריה: ׀ ואזל משה ואהרן ויגשו ית כל סבי בני ישראל: ׀ ומליל אהרן ית כל פתגמא די מליל ׀י עם משה ועבר אתיא לעיני עמא: ׀ והימן עמא ושמעו ארי דכיר ׀י ית בני ישראל וארי גלי קדמוהי ית שעבודהון וקרעו וסגידו: ׀ ובתר פן עלו משה ואהרן ובאמרו לפרעה כדנן אמר ׀י אלהא דישראל שלח ית עמי ויחגון קדמי במדברא: ׀ ואמר פרעה שמא ד׀י לא אתגלי לי די אקבל לממריה לשלחא ית ישראל לא אתגלי לי שמא ד׀י ואף ית ישראל לא אשלח: ׀ ובאמרו אלהא דיהודאי אתגלי עלנא גזיל פצן מהלך תלתא יומין במדברא ונדבח קדם ׀י אלהנא דלמא יערענא במותא או בקטול: ׀ ואמר להון מלקא דמצרים למא משה ואהרן

ט ויאמר יהוה אל־אהרן לך לקראת משה המדבֵר וילך ויפגֹשהו בְּתַר האֱלֹהִים וישִׁק־לוֹ: ׀ ויגֹד משה לאהרן את בל־דבְרֵי יהוה אֲשֶׁר שְׁלַחוּ ואת כל־האֹתֹת אֲשֶׁר צִוְהוּ: ׀ וילך משה ואהרן ויאסְפוּ אֶת־כָּל־זִקְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: ׀ וידבֵר אהרן את כל־הדְבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יהוה אֶל־מֹשֶׁה ויעֲשֶׂה הָאֹתֹת לְעֵינֵי הָעָם: ׀ ויאמֹן הָעָם וישְׁמְעוּ כִּי־פָקֵד יהוה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכִי רָאָה אֶת־עֲנָוִים ויִקְרֹו וישְׁתַּחֲוּוּ: שביע ה ׀ ואחר באו משה ואהרן ויאמרו אל־פרעה כה־אמר יהוה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלַח אֶת־עַמִּי ויחֲגוּ לי במדְבָר: ׀ ויאמר פֶּרַעַה מִי יהוה אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע בְּקֹלוֹ לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא ידַעְתִּי אֶת־יהוה וְגַם אֶת־

ישראל לא אשלח: ׀ ויאמרו אֱלֹהֵי הַעֲבָרִים נקרא עלינו גלכה־נָא דְרִךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָר ונִזְבַּחַה ליהוה אֱלֹהֵינוּ פֶּן־יִפְגְּעֵנוּ בְּדַבֵּר או בְּחֶרֶב: ׀ ויאמר אֱלֹהֵם מִלֶּךְ מִצְרַיִם לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן תִּפְרִיעוּ

רשׁׁי

(א) ואחר באו משה ואהרן וגו', אכל הזקנים נשמטו אחד אחד מאחר משה ואהרן, עד שנשמטו כלם, קדם שהגיעו לפלטין, לפי שיראו ללכת, וקסיני נפרע להם: "ונגש משה לבדו והם לא יגשו" - החזירים לאחוריהם: (ג) פן יפגענו, פן יפגעו היו צריכים לומר? אלא שחלקו כבוד למלכות, פגיעה זו לשון מקרה מנת הוא: (ד) תפריעו את העם ממעשיו, תבדילו ותרחקו אותם ממלאכתם, ששומעין לכם וסבורים לנות מן המלאכה.

מה זה: "אז אקרה חמת דמים", והלא גם לעיל אקרה "חמת דמים"? אלא מתחלה סברה דזה וזה גורם, חטא המילה וחטא אחר. אחר כך, כשראתה: "וירף" לגמרי, אז הבינה דעל דבר המילה לבד בא, ובהו מתרץ גם כן שני לשון בתרגום אונקלוס בחמת דמים, ודוק. כן נראה לי. למולות, על דבר המולות. שם דבר הוא והלמ"ד משמשת בלשון על, כמו: "ואמר פרעה לבני ישראל". ואונקלוס תרגם: "דמים", על דם המילה:

תבטלון ית עמא מעובדהון אַזילו
לפלחנכון: ה ואמר פרעה הא
סגיאין בען עמא דאָרעא ותבטלון
יתהון מסלחנהון: ו ופקיד פרעה
ביומא ההוא ית שלטונין דעמא וית
סרבוהו למימר: ו לא תוספון למיתן
תבנא לעמא למרמי לבנין כמתמלי
ומדקמוהי אנון: יתכון ויגבון להון
תבנא: ה ית סכום לבניא די אנון
עבדין מתמלי ומדקמוהי תמנון
עליהון לא תמנעון מיניה אריבטלנין
אנון על פן אנון צוחין למימר
גזיל גרבח קדם אַלֶּהנא: ט תתקף
פלחנא על גבריא ויתעסקון בה ולא
יתעסקון בפתגמין בטלנין: י ותפקו

את־העם מִמַּעֲשָׂיו לְכוּ לְסַבְּלְתֵיכֶם:
ה וַיֹּאמֶר פֶּרְעֹה הַיְרַבִּים עִתָּה עַם־
הָאָרֶץ וְהִשְׁבַּתֶּם אֹתָם מִסַּבְּלָתָם: ו וַיֵּצְאוּ
פֶּרְעֹה בַיּוֹם הַהוּא אֶת־הַנְּגִשִׁים בְּעַם
וְאֶת־שְׂמָרְיוֹ לֵאמֹר: ו לֹא תֹאסְפוּן לַתֵּת
תְּבֹן לְעַם לְלִבְּן הַלְּבָנִים כַּתְּמוּל שְׁלִשָׁם
הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ לָהֶם תְּבֹן: ה וְאֶת־
מִתְכַנְּתֵי הַלְּבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים תְּמוּל
שְׁלִשָׁם תְּשִׂימוּ עֲלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ
מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִים הֵם עַל־פִּן הֵם צְעָקִים
לֵאמֹר גִּלְכָה נִזְבַּחַה לְאַלֹהֵינוּ: ט תִּכְבַּד
הָעֶבְרָה עַל־הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ־בָהּ וְאֶל־יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי־שִׁקְרָה: י וַיֵּצְאוּ

רש"י

וכן "פרעהו - אל תעבר בו", רחקהו. וכן:
"ותפרעו כל־עצתי", "כי פרע הוא", נרחק
ונתעב. לכו לסבלתכם, לכו למלאכתכם
שיש לכם לעשות בכתיכם, אכל מלאכת
שעבוד מצרים לא היתה על שבתו של לוי,
ותדע לו, שהרי משה ואהרן יוצאים וכאים
שלא ברשות: (ח) הן רבים עתה עם הארץ.
שהעבודה משלח עליהם ואתם משביתים
אותם מסבלתם, הפסד גדול הוא זה:
(1) הנגשים, מצריים היו, והשוטרים היו
ישראלים. הנוגש, ממנה על כמה שוטרים,
והשוטר, ממנה לרדות בעושי המלאכה:
(2) תבן, אשטובל"א, היו גובלין אותה עם
הטיט. לבנים, טיורול"ש בלע"ז, שעושים
מטיט ומגיבשין אותן בחמה, ויש ששוּרפין
אותן בכבשן. בתמול שלשם, כאשר הייתם
עושים עד הנה. וקששו, ולקטו: (ח) ואת
מתכנתת הלבנים, סכום השבון הלבנים שהיה
כל אחד עושה ליום, כשהיה התבן נתן להם,
אותו סכום תשימו עליהם גם עתה למען
תכבד העבודה עליהם. כי נרפים, מן

העבודה הם, לכו לכם פונה אל הכשלה
וצועקים לאמר: גלכה וגו'. מתבנת, ותכן
לבנים, ולו נתכנו עלילות, את הפספס
המתכן - פלן לשון חשבון הם. נרפים,
המלאכה רפויה בידם ועבודה מהם והם
נרפים ממנה, רטרי"ש בלע"ז: (ט) ואל
ישעו בדברי שקר, ואל יגנו וידברו תמיד
בדברי רוח, "לאמר: גלכה נזבחה", ודומה
לו: "ואשעה בחקיד תמיד". למשל ולשנינה,
מתרגמין ולשוועין, ויספר, ואשטעי. ואי
אפשר לומר "ואל ישעו" לשון "וישע ה' אל
הכל וגו' ואל קין ואל מנחתו לא שעה",
ולפרש "אל ישעו", אל יגנו, שאם־כן, הנה
לו לכתב: "ואל ישעו אל דברי שקר", או
"לדברי שקר", כי גן גזרת בלם: "שעה
האדם על עושהו", ואל ישעו על־קדוש
ישאל", ואל ישעה אל המזבחות", ולא
מצאתי שמוש של ביי"ת סמוכה לאחריהם,
אבל אחר לשון דבור, כמתעסק לדבר בדברי,
נופל לשון שמוש ביי"ת, כגון: "הנזבחים
בך", "ותדבר מרים ואהרן במשה", "המלאך

אונקלוס

ש'לטוני עמא וסר'כיהו ויאמרו לעמא למימר כדון אמר פרעה לית אנא יהב לכון תבנא: י"א אתון אזילו סיבו לכון תבנא מאתר דתשפחון ארי לא יתמנע מפלחנכון מדעם: י"ב ואתבדר עמא ב'כל ארעא דמצרים לגבבא ג'לי לתבנא: י"ג ושלטוניא דתקין למימר אשלימו עובדיכון פתגם יום ב'יומיה כמא דהוייתון עבדין כד אתיהב לכון תבנא: י"ד ולקו סרבי בני ישראל די מניאו עליהון שלטוני פרעה למימר מאדין לא אשלתון גזרתכון למרמי (לבנין) כמאתמלי ומדקמוהי אף תמלי אף יומא דין: י"ו ואתו סרבי בני ישראל וצוחו (קדם) לפרעה למימר למא תעבד ג'דין לעבדיד: י"ז תבנא לא מתיהב לעבדיד ולבנאי אמרין לגא עבדו וקא עבדיד לקן וחסן עליהון עמא: י"ח ויאמר בטלנין

נגשי העם ושמריו ויאמרו אל העם לאמר ביה אמר פרעה אינני נתן לכם תבן: י"א אתם לכו קחו לכם תבן מאשר תמצאו כי אין נגרע מעבדתכם דבר: י"ב ויפץ העם בכל ארץ מצרים לקשש קש לתבן: י"ג והנגשים אצים לאמר בלו מעשיכם דבר-יום ביומו כאשר בהיות התבן: י"ד ויכו שמרי בני ישראל אשר-שמו עליהם נגשי פרעה לאמר מדוע לא כליתם חקכם ללבן בתמול שלשם גם-תמול גם-היום: י"ו ויבאו שמרי בני ישראל ויצעקו אל-פרעה לאמר למה תעשה כה לעבדיד: י"ז תבן אין נתן לעבדיד

ולבנים אמרים לנו עשו והנה עבדיד מכים וחסאת עמדי: י"ח ויאמר רש"י

עושי המלאכה. לפיכך זכו אותן שוטרים להיות סנהדרין, ונאצל מן הרוח אשר על משה והושם עליהם, שנאמר: "אספה-לי שבעים איש מדגני ישראל", מאותן שדעקת הטובה שעשו במצרים כי הם זקני העם ושוטריהו. ויכו שמרי בני ישראל, אשר שמו נגשי פרעה אותם לשוטרים עליהם: "לאמר מדוע וגו'". למה ויכו? שהיו אומרים להם: "מדוע לא כליתם גם תמול, גם היום", חק הקצוב עליכם ללבן בתמול השלישי, שהוא יום שלפני אתמול? והוא הנה בהיות התבן נתן להם. ויכו, לשון ויפעלו, הכו מיד אחרים. הנגשים הכוס: (טז) ולבנים אומרים לנו עשו, הנגשים אומרים עשו לנו לבנים כמנין הראשון. וחסאת עמדי, אלו הנה נקוד פתח, הייתי אומר שהוא דבוק ודבר זה חטאת עמדי הוא, עכשיו שהוא קמץ - שם

הדבר ביי, "לדבר בס", "ואדברה בעדתיד", אף כאן: "אל ישעו בדברי שקר", אל יהיו נדברים בדברי שוא והכאי: (יא) אתם לכו קחו לכם תבן, וצריכים אתם לילך בנריות כי אין נגרע, דבר, מכל סכום לבנים שהייתם עושים ליום בהיות התבן נתן לכם מזמן מבית המלך: (יב) לקשש קש לתבן, לאסף אספה, ללקט לקט לצדף תבן הטיט: קש, לשון לקוט, על שם שדבר המתפזר הוא וצדיד לקוששו, קרוי קש בשאר מקומות: (יג) אצים, הוחקים. דבר יום ביומו, חשבון של כל יום בלו ביומו, כאשר עשיתם בהיות התבן מוכן: (יד) ויכו שמרי בני ישראל, השוטרים, ישראלים היו, וחסים על חבריהם מלדחקם, וכשהיו משלימין הלבנים לנוגשים, שהם מצריים, ונהיה חסר מן הסכום, היו מלקין אותם על שלא דחקו את

נרפים אתם נרפים על־פֶּן אתם
אמרים גלגה נזבחה ליהוה: י ועתה
לכו עבדו ותכן לא־נתן לכם ותכן
לבנים תתנו: י ויראו שמרי בני־
ישראל אתם פרע לא־תגרעו
מלבניכם דבר־יום ביום: כ ויפגעו
את־משה ואת־אהרן נצבים לקראתם
בצאתם מאת פרעה: כא ויאמרו אלהם
רא יהוה עליכם וישפט אשר
הבאשתם את־דילחנו בעיני פרעה
ובעיני עבדיו לתת־חרב בידם להרגנו:
מפמיר כב וישב משה אליהוה ויאמר
אדני למה הרעתה לעם הזה למה זה
שלחתני: כג ומאז באתי אל־פרעה
לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל
לא־הצלת את־עמך: ו * ויאמר יהוה אל־משה עתה תראה אשר
אעשה לפרעה פי ביד חזקה ישלחם וביד חזקה יגרשם מארצו:

אתון בטלנין על פל אתון אמרין גויל
נדבח קדם יי: י וכפן אָזילו פלחו
ותבגא לא יתיבה לכוון וסכום לבניא
תתנו: י וחזו סרכי בני ישראל
להון כביש למימר לא תמנעו
מלכניכון תתנו יום ביומיה: י ויערעו
ית משה וית אהרן קמין לקדמותהון
כמפקהון מקדם פרעה: כא ואמרו
להון ותגלי יי עליכון ויתפרע די
אבאשתון ית ריחנא בעיני פרעה
ובעיני עבדוהי למתן חרבא בידיהון
(כא בידהון) לקטלותנא: כב ותב
משה קדם יי ואמר יי למא אבאשתא
לעמא הדין ולמא דגן שלחמני:
כג ומעדן עלית לות פרעה למללא
בשמך אבאש לעמא הדין ושזבא לא
שזבא ית עמך: * ואמר יי למשה
כפן תחוי דאעבד לפרעה ארי בידא
תקפא ישלחנן ובידא תקפא
יתרבנן מארעיה: ס ס ס

רש"י

מה אכפת לך? - קובל אני על ששלחתני:
(כג) הרע, לשון הפעיל הוא, הרבה רעה
עליהם. ותרוממו: אבאש: (א) עתה תראה
וגו', ההרבה על מדותי, לא פאכרם
שאמרתי לו: "כי ביצחק יקרא לך זרע",
ואחר כך אמרתי לו: העלהו לעולה, ולא
הרהר אחר מדותי, לפיכך: "עתה תראה",
העשוי לפרעה תראה, ולא העשוי למלכי
שבעה אמות, כשאביאם לארץ. כי ביד חזקה
ישלחם, מפני די החזקה שתחזק על פרעה
ישלחם. וביד חזקה יגרשם מארצו, על כרחם
של ישראל יגרשם, ולא נספיקו לעשות להם
צדה, וכן הוא אומר: "ותחזק מצרים על
העם וגו'":

דבר הוא, וכך פרושו: ודבר זה מביא חטאת
על עמך, כאלו כתוב "תקטאת לעמך", כמו:
"כבאנה בית לחם", שהוא כמו לבית לחם,
וכן הרבה: (יח) ותכן לבנים, חשבון
הלבנים, וכן את הכסף המתכן, המנוי, כמו
שאמר בענין: ויצורו וימנו את הכסף:
(יט) ויראו שמרי בני ישראל, את חבריהם
הנדרים על ידם. פרע, ראו אותם ברעה וצרה
המוצאת אותם, בהקבדים העבודה עליהם
לאמר: "לא תגרעו וגו'": (כ) ויפגעו אנשים
מישראל, "את משה ואת אהרן וגו'".
ורבותינו דרשו: כל נצים ונצבים דתן
ואבדים היו, שצאמר בהם: "יצאו נצבים":
(כב) למה הרעתה לעם הזה, ואם תאמר:

הפטרת שמות כמנהג האשכנזים (ישעיה כו, ו - כח, יג; כמ, כב - כג)

וּתְהִי־לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיִצְיֵן וְיַפְרֹחַ יִשְׂרָאֵל וּמְלֵאוּ פְּנֵי־תַבַּל תְּנוּבָה: ^א הַכְּמֹכֶת מִכֶּהוּ הַפְּהוּ אִם־פִּהֶרֶג הֲרִנְיוּ הֲרִג: ^ב בְּסִאֲפָאָה בְּשִׁלְחָה תְּרִיבֻנָּה הִנֵּה בְּרוּחוֹ הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים: ^ג לִכֵּן בּוֹאֵת יִכְפֹּר עוֹן־יַעֲקֹב וְזֶה פֶלֶפְרֵי הַסֵּר חֲפֹאֲתוֹ בְּשׂוּמוֹ | כִּלְ־אֲבָנֵי מִזְבֵּחַ כְּאֲבָנֵי־גֹל מִנְפֻצֹת לֹא־יִקְמוּ אֲשֶׁרִים וְחַמְנִים: ^ד כִּי עִיר בְּצוּרָה בְּרֹד גֹּה מְשֻׁלַּח וְנִעֲטֹב בַּמִּדְבָּר שֵׁם יִרְעָה עֵגֹל וְשֵׁם יִרְבֵּץ וְכֻלָּה סַעֲפִיָּה: ^ה בִּיבֵשׁ קִצִּירָה תִּשְׁכַּרְנָה נְשִׁים בָּאוֹת מֵאִירוֹת אוֹתָהּ כִּי לֹא עִם־בִּינוֹת הוּא עַל־כֵּן לֹא־יִרְחַמְנוּ עֲשֹׂהוּ וְיִצְרוּ לֹא יִחַנְנוּ: ^ו וְהִיָּה בְּיוֹם הַהוּא יִחַפֵּט יְהוָה מִשְׁבֶּלֶת הַנְּהַר עַד־נַחַל מִצְרַיִם וְאַתֶּם תִּלְקְטוּ לְאַחַד אֶחָד בְּגֵי יִשְׂרָאֵל: ^ז וְהִיָּה | בְּיוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׂוֹפֵר גְּדוֹל וְכָאוּ הָאֲבָדִים בְּאַרְץ אֲשׁוּר וְהַנְּדָחִים בְּאַרְץ מִצְרַיִם וְהִשְׁתַּחֲוּ לַיהוָה בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלַם: ^ח כַּח ׀ הוּי עֲטַרְת גְּאוֹת שְׁכָרֵי אֶפְרַיִם וְיִצְיֵן נָבַל צְבִי תִפְאָרְתוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא־שְׁמָנִים הַלּוּמִי יִיז: ^ט הִנֵּה חֹק וְאִמְץ לְאֹדְנֵי בְּזָרָם בְּרֹד שַׁעַר קֶטֶב בְּזָרָם מִים כְּבִירִים שְׁטֹפִים הַנִּיחַ לְאַרְץ בִּיד: ^י בְּרַגְלִים תִּרְמָסְנָה עֲטַרְת גְּאוֹת שְׁכָרֵי אֶפְרַיִם: ^{יא} וְהִיָּתָה צִיצֵת נָבַל צְבִי תִפְאָרְתוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים בְּכַפּוֹרָה בְּטָרָם לְרִיץ אֲשֶׁר יִרְאֶה הַרְאָה אוֹתָהּ בְּעוֹדָה בְּכַפּוֹ יִבְלַעְנָה: ^{יב} בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְהוָה צְבָאוֹת לְעֲטַרְת צְבִי וְלִצִּיפֵרֶת תִּפְאָרָה לְשַׁאֵר עַמּוֹ: ^{יג} וְלָרוּחַ מִשְׁפָּט לְיוֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּט וְלַגְּבוּרָה מִשִּׁיבֵי מַלְחָמָה שְׁעֵרָה: ^{יד} וְגַם־אֱלֹהֵ בֵינָן שְׁגוֹ וּבִשְׁכָר תַּעֲוֹ וּנְבִיאֵ שְׁגוֹ בִשְׁכָר נִבְלָעוּ מוֹחֲזִיזִין תַּעֲוֹ מוֹחֲשִׁכֵר שְׁגוֹ בְּרֹאָה פָּקוּ פְּלִילִיָּה: ^{טו} כִּי כִלְ־שִׁלְחָנוֹת מְלָאוּ קִיא צֵאָה בְּלֵי מְקוֹם: ^{טז} אֶת־מֵי יוֹרָה דָּעָה וְאַתְמֵי יִבִּין שְׂמוּעָה גְּמוּלֵי מַחְלָב עֲתִיקֵי מִשְׁדֵּיִם: ^{יז} כִּי צוֹ לְצוֹ צוֹ לְצוֹ קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ זַעִיר שֵׁם זַעִיר שֵׁם: ^{יח} כִּי בְּלַעְגֵי שִׁפָּה וּבְכִלְשׁוֹן אַחֲרֵת יִדְבֹר אֶל־הָעַם הַזֶּה: ^{יט} אֲשֶׁר | אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְּנוּחָה הַנִּיחוּ לְעוֹף יְזֹאת הַמְּנוּעָה וְלֹא אָבוּא שְׂמוּעָה: ^כ וְהִיָּה לָהֶם דְּבַר־יְהוָה צוֹ לְצוֹ צוֹ לְצוֹ קוֹ לְקוֹ קוֹ לְקוֹ זַעִיר שֵׁם לְמַעַן יִלְכוּ וּכְשָׁלוּ אַחֲזוֹר וְנִשְׁכְּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכְּדוּ: ^{כא} כַּח ׀ לִכֵּן כִּה־אָמַר יְהוָה אֶל־בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר פָּדָה אֶת־אֲבֹתָהֶם לֹא־עֲתָה יְבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא עֲתָה פָּנָיו יִחֲזוּ: ^{כב} כִּי כְּרֹאֲתוֹ יִלְדְּיוּ מַעֲשֵׂה יְדֵי בְּקִרְבּוֹ יִקְדִישׁוּ שְׁמִי וְהַקְדִישׁוּ אֶת־קִדְוֹשׁ יַעֲקֹב וְאַתְּ־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ:

הפטרת שמות כמנהג הספרדים (ירמיה א - ב, ג)

א ׀ דְּבַרֵי יִרְמִיָּהוּ בְּחִלְקֵיהוּ מִן־הַפְּהִנִים אֲשֶׁר בַּעֲנֹתוֹת בְּאַרְץ בְּנִימִן:

= אשר הִנֵּה דבר־יהוה אלָיו בימי יאשיהו בן־אמון מֶלֶךְ יְהוּדָה בשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמָלְכוֹ: * וְהִי בִימֵי יְהוֹשִׁיָּהוּ בֶן־יאשיהו מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־תָּמוּ עֶשְׂתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצַדִּיקְהוּ בֶן־יאשיהו מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת יְרוּשָׁלַם בְּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי: ד וְהִי דְבַר־יהוה אֵלַי לֵאמֹר: ה בְּטָרָם אֲצַוְךָ אֲצוּרָה כַּבֶּטָן יַדְעִתִּיךָ וּבְטָרָם תֵּצֵא מִרְחֹם הַקִּדְשִׁתִּיךָ נְבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ: ו וְאָמַר אֵלֶיךָ אֲדַרְנִי יְהוָה הִנֵּה לֹא־יָדַעְתִּי דְבַר כִּי־נָעַר אָנֹכִי: ז וְיֹאמֶר יְהוָה אֵלַי אֶל־תֹּאמַר נָעַר אָנֹכִי כִּי עַל־כֹּל־אֲשֶׁר אֲשַׁלְּחֶךָ תִּלְךָ וְאֵת כֹּל־אֲשֶׁר אֲצַוְךָ תִּדְבֹר: ח אֶל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־אֲתַךְ אֲנִי לְהַצִּילְךָ נָאִם־יְהוָה: ט וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיִּגַע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הִנֵּה נִתְּתִי דְבַרִּי בְּפִיךָ: י רָאֵה הַקִּדְשִׁתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־הַמְּמַלְכוֹת לְנִתּוֹשׁ וּלְנִתּוּץ וּלְהֶאֱבִיד וּלְהָרוֹס לְבָנוֹת וּלְנָטוּעַ: יא וְהִי דְבַר־יהוה אֵלַי לֵאמֹר מִה־אַתָּה רָאֵה וּרְמִינָהּ וְאָמַר מִקַּל שָׂקֵד אֲנִי רָאֵה: יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הַיּוֹמָת לְרֹאוֹת כִּי־שָׂקֵד אֲנִי עַל־דְּבַרִּי לְעִשְׂתוֹ: יג וְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שְׁנֵית לֵאמֹר מִה אַתָּה רָאֵה וְאָמַר סִיר נְפוּחַ אֲנִי רָאֵה וּפְנֵיו מִפְּנֵי צְפוּנָה: יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מִצְּפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה עַל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: טו כִּי אֶהְיֶה קֹרֵא לְכָל־מִשְׁפָּחוֹת מִמְּלָכוֹת צְפוּנָה נָאִם־יְהוָה וּבָאוּ וּנְתַנּוּ אִישׁ בְּסֹאוֹ פָּתַח א שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַם וְעַל כָּל־חוֹמֹתֶיהָ סָבִיב וְעַל כָּל־עָרֵי יְהוּדָה: טז וּדְבַרְתִּי מִשְׁפָּטוֹ אוֹתָם עַל כָּל־רַעְתָּם אֲשֶׁר עֲזָבוּנִי וַיִּקְטְרוּ לְאֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַעֲשֵׂי יָדֵיהֶם: יז וְאַתָּה תֵּאָזֵר מִתְּנִיךָ וּקְמַת וּדְבַרְתִּי אֵלֵיהֶם אֵת כֹּל־אֲשֶׁר אָנֹכִי אֲצַוְךָ אֶל־תַּחַת מִפְּנֵיהֶם כֹּן־אַחַתְךָ לְפָנֵיהֶם: יח וְאֲנִי הִנֵּה נִתְּתִיךָ הַיּוֹם לְעִיר מִבְּצָר וּלְעָמוּד בְּרוּז וּלְחֻמוֹת נְחֹשֶׁת עַל־כָּל־הָאָרֶץ לְמַלְכֵי יְהוּדָה לְשֹׂרֵיהָ לְכַהֲנֶיהָ וּלְעַם הָאָרֶץ: יט וּנְלַחֲמוּ אֵלֶיךָ וְלֹא־יִכְלוּ לָךְ כִּי־אַתָּה אֲנִי נָאִם־יְהוָה לְהַצִּילְךָ: כ * וְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: כא הֲלֹךְ וּקְרֵאתָ כְּאֲזִי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר בַּה אָמַר יְהוָה זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּזֶיךָ אַהֲבַת כְּבוֹדֶיךָ לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בַּמִּדְבָּר בְּאָרֶץ לֹא זְרוּעָה: כב קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לִיהוָה רֵאשִׁית תְּבוּאַתָּה כֹּל־אֲכָלְיוֹ יִאֲשְׁמוּ רַעַה תְּבֹא אֵלֵיהֶם נָאִם־יְהוָה: